

एतदेवाह निरंतरमिति कर्मतितकलंलक्ष्यते कदाचिन्निरंतरं दुःखमेवलभते कदाचित्सुखमेवलभते कदाचिन्मिश्रं युगपदुभयं लभते पादे मेदुःखं हस्ते मे सुखमिति न चैतत्स्वभाववादे युज्यते न हि बहिर्गुणस्वभावाः कंचित्कालमुष्णः कंचित्कालं शीतः कंचित्कालं मनुष्णाशीतश्च दृश्यते न च्चाशुतरविनाशिनः कर्मणः कथं कालांतरीयं फलं युज्यत इत्याशंक्याह ननु नाशोऽस्य विद्यत इति अस्य कर्मणः कर्मजन्यस्य पुण्यपापात्मकस्यापूर्वस्य ईश्वरप्रीतिरूपस्य बाभोगं विना नाशो नास्तीत्यर्थः ॥ १७ ॥ इमं श्लोकं व्याचष्टे कदाचिदिति कूटस्थं पक्षपातशून्यं दुष्कृताविरोधेनेत्यर्थः ॥ १८ ॥ १९ ॥ अव्यसनिनेति च्छेदः सुखावहाः पुण्यपापयोः समूलोच्छेदे यत्सुखं तदावहंतीति तथा ॥ २० ॥ नियतः यावज्जीवमेकैकमागी अतो द्वयोरप्यागमापायित्वान्नित्यं समाधाने ब्रह्मदर्शनहेतौ समाधौ प्रयतेत ॥ २१ ॥ न चैतत्पितुः पुत्रस्य वा सुकृतेनामुं शक्यमित्याह नायमिति यो यथा करोति स तथा प्राप्नोतीत्युत्तरार्थः ॥ २२ ॥ सुखदुःखहेतू पुण्यपापे समाधाय तत्त्वज्ञानेनात्मनि प्रविलाप्य पुमान् अन्येन ज्ञानवत्समागच्छति इष्टं वलुप्राप्नोति यश्च संगतो ज

निरंतरं च मिश्रं चलभते कर्मपार्थिव ॥ कल्याणं यदि वा पापं ननु नाशोऽस्य विद्यते ॥ १७ ॥ कदाचित्सुकृतं तात कूटस्थमिव तिष्ठति ॥ मज्जमानस्य संसारे यावदुःखाद्विमुच्यते ॥ १८ ॥ ततो दुःखक्षयं कृत्वा सुकृतं कर्म सेवते ॥ सुकृतक्षयाच्च दुष्कृतं तद्विद्धि मनुजाधिप ॥ १९ ॥ दमः क्षमा धृतिस्तेजः संतोषः सत्यवादिता ॥ झोरहिंसाऽव्यसनिता दाक्ष्यं चेति सुखावहाः ॥ २० ॥ दुष्कृते सुकृते चापि न जंतुर्नियतो भवेत् ॥ नित्यं मनः समाधाने प्रयतेत विचक्षणः ॥ २१ ॥ नायं परस्य सुकृतं दुष्कृतं चापि सेवते ॥ करोति यादृशं कर्म तादृशं प्रतिपद्यते ॥ २२ ॥ सुखदुःखे समाधाय पुमान् अन्येन गच्छति ॥ अन्ये नैव जनः सर्वः संगतो यश्च पार्थिवः ॥ २३ ॥ परे पांयदसूयेत न तत्कुर्यात्स्वयं नरः ॥ यो ह्यसूयस्तथा युक्तः सोऽवहा संनियच्छति ॥ २४ ॥ भीरुराजन्यो ब्राह्मणः सर्वभक्ष्यो वैश्यानीहावाही नवर्णो लसश्च ॥ विद्वांश्चाशीलो वृत्तहीनः कुलीनः सत्यादिभ्रष्टो ब्राह्मणस्त्रीचतुष्टयः ॥ २५ ॥ रागी युक्तः पचमानो लभेहोर्मूर्खो वक्तानृपहीनं च राष्ट्रं ॥ एते सर्वे शोच्यतां यांति राजन्यश्चायुक्तः स्नेहहीनः प्रजासु ॥ २६ ॥ इति श्रीमहाभारते शांतिः ० मोक्षधर्मपर्वणि पराशरगीतायां अष्टाशीत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २८ ॥ (२९०) ॥ ७३ ॥

नः पार्थिवः पृथिवीस्थः स्त्रीपुत्रपथुग्रहधनारामादिः स अन्यतो गच्छति न तु स्वर्गोऽपवर्गे बा उपकरोतीत्यर्थः ॥ २३ ॥ परेषामिति यत्कर्म परकृतं असूयेत इदमयं निबं कर्म करोतीति दोषवत्तया च क्षीत तत्स्वयं न कुर्यात् तत्किमसूयापि कर्तव्यानेत्याह योगयुक्तः योगी असूयो दोषदर्शी सः अबहा संनियतो न यच्छति नियमेन स्वीकरोति तस्मात्संगासूयावर्जितो योगयुक्तो भवेदिति निष्कटोर्थः ॥ २४ ॥ यथाऽसूयावाग्योगी निघः एवं विरक्तोऽपि योगशून्यो निघ एव तिबद्धदृष्टांतपूर्वकमाह भीरुरिति द्वाभ्यां प्रजासु स्नेहहीन इति त्यक्तैः षण्णत्वमुक्तं सोऽपि चेदयुक्तः योगाभ्यासहीनः तर्हि शोच्यतां याति तेन योगोऽभ्यसनीय इति भावः ॥ २५ ॥ ॥ २६ ॥ इति शांतिपर्वणि नैलकंठीये भारतभावदीपे अष्टाशीत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २८ ॥ ७३ ॥